

Niepełnosprawność a zainteresowania.

Istotnym elementem struktury psychicznej człowieka są zainteresowania, których poznanie jest bardzo ważnym zadaniem. Rodzic, terapeuta, nauczyciel, wychowawca musi je poznać, aby móc wpływać na ich kształtowanie i rozwój we właściwym kierunku. Zgodnie z założeniem, że w procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych intelektualnie zainteresowania odgrywają dużą rolę, każdy kto bierze udział w tym procesie powinien znać istotę procesu budzenia i ich kształtowania.

Dzieci niepełnosprawne, tak jak dzieci zdrowe, pragną poznać wszelkie zjawiska życia kulturalnego i społecznego, z którymi mają kontakt.

Z obserwacji, literatury dowiadujemy się, że rozwój oraz klasyfikacje zainteresowań są różne, lecz najważniejsze jest, że odgrywają one ważną rolę w życiu każdego człowieka, że są istotnym elementem w wychowaniu, nauczaniu, w kształtowaniu osobowości, w osiąganiu powodzenia i zadowolenia, czy w przysposobieniu do pracy zawodowej.

O ile stan literatury i badań nad zagadnieniem zainteresowań dzieci i młodzieży zdrowej określa się jako skromny, to w przypadku dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie można określić jako bardzo skromny.

Pomimo niepełnosprawności intelektualnej dzieci interesują się otaczającym je światem i chętnie biorą udział w jego życiu. Znacząco to, że zainteresowania występują wśród tych dzieci, są może one jednak uboższe w porównaniu z zainteresowaniami dzieci zdrowych i wiążą się przede wszystkim z najprostszymi potrzebami. Zainteresowania ich dotyczą przede wszystkim konkretnych przedmiotów podlegających bezpośredniej obserwacji zmysłów i tych zjawisk, które związane są z ich codziennym życiem, sprawiają im przyjemność i w których same mogą brać aktywny udział.

Rozwój zainteresowań u dzieci z dysfunkcjami przychodzi z większą trudnością niż u dzieci w normie intelektualnej. Związane jest to z anatomicznymi i funkcjonalnymi brakami w korze mózgowej. Rozwój w tej kwestii występuje w miarę rozwoju intelektualnego tych dzieci i w miarę systematycznej pracy terapeutycznej. Początkowo zainteresowania te są krótkotrwałe i związane z najprostszymi potrzebami. Natomiast sam rozwój i kształtowanie bardziej trwałych zainteresowań u tych dzieci jest bardzo trudne, ponieważ istotną rolę przy tym odgrywa zrozumienie jakiegoś przedmiotu, zjawiska, czy czynności. A przecież przy braku zrozumienia trudno jest o poważniejsze i bardziej trwałe zainteresowania. Rodzą się one jednak w toku dostosowanej do potrzeb i możliwości pracy szkolnej i pozaszkolnej. Najistotniejszą rolę w rozwoju zainteresowań odgrywa poznawanie życia, zdobywanie wiadomości o przedmiotach, zjawiskach, zjawiskach pracy, materiałach, narzędziach oraz konkretnym stosowaniu ich w codziennych zajęciach.

Na kształtowanie i rozwój zainteresowań duży wpływ ma osoba samego dziecka, jego uspołecznienie jak i tworzenie przez nauczycieli, terapeutów, wychowawców sytuacji wzbudzających niepokój umysłowy, ciekawość, czyli tworzenie sytuacji prowadzących do rozbudzania zaciekawień. U dzieci wyróżniono różnorodne zainteresowania, które podzielono na szkolne, przedszkolne, związane z treściami zawartymi w programie nauczania, jak i pozaszkolne, analizowane na podstawie form spędzania czasu wolnego. Zaobserwowano ponadto dwa krańcowe rodzaje przebiegu rozwoju zainteresowań w zależności od stosunków pobudzania i hamowania procesów nerwowych. Przy przewadze procesów pobudzania nad hamowaniem, to typ pobudliwy, szczególnie łatwo wywołać liczne zaciekawienia. Stosunkowo też szybko powstaje szeroka generalizacja aktywności poznawczej. Równocześnie dużo spraw ciekawi dziecko intelektualnie, wyzwajając u niego potrzebę

stawiania pytań i pobudza go poznawczo. Doprowadzenie do specjalizacji bodźców trwa bardzo długo. Kształtowanie zainteresowań jest utrudnione ze względu na trudności z ograniczeniem szeroko rozlanej aktywności poznawczej.

Zupełnie inaczej (odwrotnie) przedstawia się to u dzieci z przewagą procesów hamowania nad pobudzeniem, to typ zahamowany. Stosunkowo wolno powstają u nich zaciekawienia i wolno dochodzą do formy zaciekawień badawczych. Generalizacja bodźców jest mało rozległa i krótkotrwała. Szybko natomiast dochodzi do specjalizacji bodźców zaciekawień. Zaobserwowano u tych dzieci okres utajenia początkowych etapów rozwoju zainteresowań.

Dzieci w naszym przedszkolu interesują się tylko tym co jest dla niego dostępne poznawczo, co może dotknąć, dostrzec i określić w postaci problemu. Obszar ich zainteresowań uwarunkowany jest stopniem rozwoju umysłowego, rozwojem emocjonalnym, a także posiadanym zasobem wiadomości.

Uczucia maluchów są krótkotrwałe, zmienne, toteż odbija się to na zainteresowaniach wpływając na stan skupienia uwagi oraz cechy wolicjonalne czyli wytrwałość, opanowanie i cierpliwość. Dzieci wykazują zainteresowania, które są związane z płcią dziecka, jego wiekiem, oraz środowiskiem domowym. Kierunki i treści zainteresowań wyznaczone są zaś przez różne sytuacje, tryb życia zabawy i zajęcia w przedszkolu, jak również przez warunki życia w środowisku domowym. Na podstawie analizy wyników mogę stwierdzić, że niemal u wszystkich dzieci pojawiają się zainteresowania poznawcze, dzieci interesują się otaczającą je rzeczywistością. Niektóre maluchy zbierają przeróżne naklejki, obrazki.

Dzieci bardzo chętnie podejmują działalność plastyczną, konstrukcyjną, poprzez którą poznają różnorodne techniki, metody. Interesują się również muzyką, śpiewają, tańczą i bardzo lubią grać na instrumentach muzycznych. Chętnie również przeglądają książki dziecięce, kształcąc w ten sposób procesy myślowe.

Zainteresowania związane są z ulubioną formą spędzania wolnego czasu w domu w dużej mierze uzależniona jest od środowiska domowego dziecka w tym od zainteresowań rodziców. Bardzo istotną rolę odgrywa także zainteresowanie grami na tablecie, telefonie, komputerze, co nie zawsze wpływa pozytywnie na rozwój emocjonalny dziecka, jeżeli gra oglądana przez dziecko nie jest dostosowana do jego wieku i możliwości psychofizycznych, co w konsekwencji może doprowadzić do zachowań nieadekwatnych do sytuacji w jakiej dziecko się znajduje. W związku z tym bardzo ważną rolę odgrywają tu rodzice, którzy kierując się wyborem gry dla dziecka winni mieć na uwadze jego wiek i rozwój emocjonalny. Również należy zwracać szczególną uwagę jakiego rodzaju programy telewizyjne ogląda dziecko i jakie czerpie z niego korzyści. Obserwacja naszych dzieci potwierdza, że zainteresowania występują już w wieku przedszkolnym, jest to zjawisko bardzo interesujące i ciekawe, gdyż umiejętne stymulowanie i rozwijanie ukierunkowanej aktywności poznawczej w dużym stopniu wpłynie na rozwój indywidualności dziecka, oraz przyczyni się do budowania i kształtowania jego osobowości.

Dzieci niepełnosprawne intelektualnie nie wychowują się w izolacji, lecz w kręgu innych ludzi, więc jest rzeczą oczywistą, że podobnie jak i pozostali przejawiają zainteresowania otaczającą je rzeczywistością. Mimo niepełnosprawności interesują się otaczającym światem i chętnie biorą w jego życiu udział. Zainteresowania ich dotyczą przede wszystkim konkretnych przedmiotów podlegających bezpośredniej obserwacji zmysłów i tych zjawisk, które związane są z ich codziennym życiem i sprawiają im przyjemność, i w których mogą brać aktywny udział. Rozwój zainteresowań rośnie w miarę ich rozwoju i w miarę systematycznej pracy pedagogicznej. Rozwijanie i kształtowanie bardziej trwałych zainteresowań jest bardzo trudne. W rozwoju i kształtowaniu zainteresowań szczególną rolę odgrywa grupa rówieśnicza przedszkole, szkoła, wycieczki, poznawanie życia i różnych dziedzin wiedzy a także prace związane z

przysposobieniem zawodowym. Tu dużą rolę odgrywa rodzic, nauczyciel, osoba samego ucznia oraz materiał nauczania, jednak wszystko to musi stanowić jedną, nierozzerwalną całość.

Magdalena
Nauczyciel

Bartosiak
wspomagający

Literatura:

1. M. Kościelska – Oblicza upośledzenia.
2. A.Gurycka - Rozwój i kształtowanie zainteresowań.
3. L. Marszałek, B. Moraczewska - Znaczenie zabawy w rozwoju dziecka niepełnosprawnego,
4. E.Tomasik - Uczniowie Marii Grzegorzewskiej.